

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik
minden héten egyszer
szombaton, egy íven.

↔ Szerkesztőség és kiadóhivatal: Debreczen, Kollégium. ↔
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Előfizetési ár:
egész évre 100 K., félévre
50 K. Egyes szám ára 3 K.

Dr. Baltazár Dezső püspök üdvözlő beszéde hollandus vendégeinkhez.

Benső testvéri szeretettel üdvözljük önöket Debreczennek: a magyar Genfnek falai között a debreczeni református egyház, a tiszántúli református egyházkerület és a magyarországi református egyház nevében. Örömmel vártuk látogatásukat, mert tudtuk, hogy az evangéliumi világosságnak, a krisztusi szeretetnek és a hitűségnek kegyelmi ajándékaival jönnek közénk. De örömmel azért is, mert így van alkalmunk hálánkat önök előtt közvetlenül is kifejezni.

A testvéri szeretetet és hálát érezzük, őrizük és ápoljuk úgy az önök egyháza, mint a hollandiai nagy nemzeti egyház, sőt az egész holland társadalom s általában a történelmi Hollandia iránt. Szeretetünk és hálánk nagy történelmi emlékekre s a folytonos szellemi összeköttetés áldásos eredményeire támaszkodik. Ruyter admirális fennkölt alakja szimbolizálja azt a védelmet, amelyet Hollandia a magyar protestantizmusnak nyújtott. A Komáromi Csipkés-féle bibliának kinyomatása pedig a szentírás örök áldásaival való azon táplálást, amelynek hatása a magyar kálvinizmus lelkét sokszor termékenyítette meg. Az a jótékonyosság pedig, amellyel a holland társadalom a hollandiai református egyházak példaadása nyomán irgalmas samaritánusként lehajolt szerencsétlen hazánkhoz: megkoronázta a jó cselekedetek sorát s bennünk a hála nemes érzését eszményi magasságig fokozta.

Az ó-szövetség patriarchájával elmondhatjuk: *קָמַנְתִּי מִכָּל הַחֲמָרִים וּמִכָּל הָאָמֶת*. Kisebbség

vagyunk az irgalmasságnál és hűségénél, amellyel Hollandia s benne a hollandiai református egyházak viseltettek irányunkban.

Debreczen a hitelvi kálvinizmusnak, a kálvini orthodoxiának legrégebb és legerősebb vára. Méltán hangzik tehát épen önök felé, épen itt s épen az én ajkaimról, aki a hitelvi konzervativizmust a szentírás tekintélyének érdekében tartom fontosnak — méltán hangzik önök felé a meleg üdvözlés. A mi orthodoxiánk azonban sohasem zárta ki a

türelmet és tiszteletadást a más álláspontok iránt. Ebben van a liberálizmusunk és abban a negatívumban, hogy az egyházat, mint a vallás intézményes képviselőjét, a politikával nem engedjük elegyíteni. A politikának a vallás útján szükséges megnemesítését az öntudatos vallásos lelkek egyénenkénti érvényesülésétől és hatásától várjuk, a mi természet szerint be is következik az egyháznak, mint isteni intézménynek, minden kockázata nélkül.

Visszatérek hálánk megismétléséhez. Jézusról azt mondja az írás: *ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσία ἔχων, καὶ οὐχ ὡς ὁ γράμματις*. Önök is, mint az Úr Jézus hű vitézei ezzel az *ἐξουσία*-val: éltető, építő, erősítő, segítő evangéliumi hatalommal jöttek a múltban s jönnek a jelenben segítségünkre. Az Úr lelke: ruah előhim teljesedett meg Önökben. Teljesedjék meg rajtuk: birkat jahve — az Isten áldása is.

Hollandusok Debreczenben.

A hollandi szigorú református egyház hivatalos képviselőjében négy hollandus tudós jött Debreczenbe: három theologiai tanár és egy lelkipásztor. E külföldi hittestvéreink: Dr. Bouwman H., Dr. Hoekstra T., Dr. Grosheide F. W. professzorok és Dr. Keizer N. lelkész Biberauer Richárd diakonisszaképző-intézeti lelkész, Kállay Kálmán konventi titkár és Galambos Zoltán budapesti hitoktató kíséreléssel folyó hó 25-én, este érkeztek Debreczenbe, ahol aznap este Dr. Baltazár Dezső püspökünk családjá körében költöttek el kellemes hangulatban a vacsorát.

Huszonhatodikán délelőtt 9 órakor kezdődött az értékes konferencia a debreczeni református egyház tanácstermében. Zsoltáreklés után Dr. Erdős József theol. dékán nyitotta meg a konferenciát szép és buzgó imádsággal, mely után Dr. Baltazár Dezső püspökünk üdvözölte a vendégeket azzal a tartalmas beszéddel, amelyet Lapunk vezető helyén közlünk. Az üdvözlésre Dr. Bouwman professzor válaszolt, aki szívből eredő beszédében megemlítette, hogy nagy örömmel jöt-

tek Debreczenbe, ahol az ősi magyar kálvinizmus szíve dobog.

A konferencia első tárgya Dr. Bouwman tanár előadása volt az egyházfégyelemről. Mélységes szakértelemmel és tudással adta ennek az igen fontos kérdésnek elméleti megalapozását. A gyakorlati megvalósításra nem terjeszkedett ki, mert erre idő sem volt s viszont az előadó úgy gondolta, hogy az alapelvek megértésével és beható emberismerettel nehézség nélkül megtalálható a helyes út az alkalmazáshoz. A felolvasáshoz S. Szabó József főgimn. igazgató, Uray Sándor debreczeni lelkipásztor és Dr. Erdős Károly szólottak hozzá.

A konferencia második tárgya Dr. Grosheide tanár előadása volt, amely az újszövetségi kánon tekintélyéről szólott. Élvezetes tanulmánya a különböző tudományos elméletek ismertetése után az orthodox kálvini tan helyessége mellett bizonyított. Az előadás után Dr. Erdős József, Dr. Tankó Béla, Dr. Varga Zsigmond, Dr. Lencz Géza egyetemi és Csikesz Sándor lelkészkepzőintézeti tanárok szólaltak fel és igen tanulságos eszmecserét váltottak.

A konferencia délelőtti része, az elnökséget időközben átvett Dr. Lencz Géza egyetemi tanár bensőséges imádságával záródott. Még ebéd előtt megtekintették a Nagytemplom belsejét, a gályarab lelkészek és tanítók emlékoszlopát és Boeckay szobrát. Különösebben a két előbbi, főképen az emlékoszlop mély hatást váltottak ki lelkükből, látván az emlékművön hazájuk nagy férfiának, Ruyter Mihálynak nevét.

Délben a kollégiumi konviktusnak voltak szívesen hívott, szeretettel és szerényen látott vendégei. Ebéd után Dr. Varga Zsigmond egyetemi tanár szakszerű és minden őket érdeklő momentumra kiterjedő magyarázattal végigvezette őket a kollégiumi anyakönyvtáron, melynek gazdagsága és ritkaságai, a múlt kulturának eme fényes bizonyítékai valósággal elragadták őket.

A konferencia délutáni része négy óraker kezdődött a kollégium dísztermében. Az elnök Uray Sándor lelkipásztor volt, aki áhítatos imádkozás után kegyelettel emlékezett meg Dr. Nagy Zsigmond főgimnáziumi tanárról, aki hazánkban a legtántoríthatatlanabb híve és barátja volt Hollandiának. Dr. Hoekstra professzor hasonlóan kegyelettel szólott az általa személyesen is ismert boldogultról, aki a holland-magyar barátság egyik legerősebb kapcsa volt. — Majd ugyancsak Dr. Hoekstra tanár a nevelésről beszélt, kifejtve ennek célját, tárgyát és a környezet jelentőségét. A szépen kidolgozott előadás magán viselte a tudományosság jellegét, a szakember meglepő könnyedségét, épen ezért igen nagy hatást gyakorolt. A jelenvoltak közül S. Szabó József és Dr. Lencz Géza fűztek hozzá elismerő és a magyar viszonyokat ismertető megjegyzéseket.

Nem kevésbé érdekes volt Dr. Keizer lelkész előadása. Az előadó lelkesen ismertette azt a hosszú küzdelmet, melyet Hollandiában a vallásos iskolák érdekében küzdöttek végig diadalmasan.

Szele Miklós leánygimnáziumi vallástanár hozzájárulása után a konferencia Uray Sándor lelkész imádkozásával és énekléssel ért véget.

A konferencia bezáródván, vendégeink megnézték a kollégiumi konviktus konyháját s az egyetemi hallgatók lakószobáit. A vacsora szintén a konviktusban volt.

Huszonhetedikén délelőtt Dr. Keizer lelkész prédikálásával istentisztelet volt az oratóriumban a középiskolák felsőbb osztályai számára. A mély értelmű textuson: Ti vagytok a világ világossága, szépen felépített, tartalmas beszéd maradandóan vésődött be ifjaink szívébe. A délelőtt folyamán Dr. Grosheide és Dr. Hoekstra professzorok a polgári és katonai börtönöket nézték meg. Istentisztelet után Dr. Bouwman és Dr. Keizer megtekintették az Egyház-téri elemi iskolát, a főgimnáziumot és felsőbb leányiskolát. Legtöbb időt a főgimnáziumban töltöttek, amelynek rendje, tisztasága, szertárainak a múlt fejlődését is felmutató gazdagsága erősen lekötötte figyelmüket s megnyerte tetszésüket.

A sok látnivaló után jóízűen költöttek el a mester-utcai Balogh István debreczeni polgár vendégszerető házában számukra elkészített bőséges villásreggelit, amely után tolmácsaikkal együtt kellemes hangulatban és jó emlékekkel búcsúztak Debreczentől. „Nagy kincset talál, aki jó barátot talál“, mondja egy régi bölcs; mi úgy érezzük, hogy a hollandusok megismerése által sokkal gazdagabbak lettünk, mint voltunk.

Egyház

A békésbánati egyházmegyei lelkész-egyesület

folyó hó 19-én tartotta tavaszi értekezletét a gyomai református egyház tanácstermében. Az értekezletet, amelyen mintegy hatvanan voltak jelen lelkipásztorok, tanítók, presbiterek és az egyházmegye világi alkotó tagjai, Harsányi Pál esperes nyitotta meg áhítatos buzgó imádsággal. Ez után Dr. Lencz Géza debreczeni egyetemi tanár tartott tudományosan megalapozott, világosan kidolgozott és hatásosan előadott értekezést „A feltámadás és örök élet“ címmel. Az előadáshoz Gönczy Béla vésztői és Dr. Pallman Péter békésgyulai lelkipásztor szólott hozzá, méltatva és kiemelve annak nagy jelentőségét.

Nagy érdeklődés kísérte Dr. Gergely György jogakadémiai igazgató előadását, melyből a jelenleg Hódmezővásárhelyen működő máramarosszigeti jogakadémia mostani helyzetéről, fenntartásának nagy horderejéről és lehetőségeiről nyert kimerítő tájékozódást a hallgatóság. A minden oldalról megvilágosított tárgyhöz Szabó János köröstarcsai lelkipásztor, D. Nagy Sándor hódmezővásárhelyi főgimnáziumi igazgató és Harsányi Pál esperes szólott hozzá, Szabó János azzal az indítvánnyal,

hogy a békésbányai egyházmegye minden egyes gyülekezete terménybeli járandósággal segítse ezt a nagy missziójú kulturintézményt.

Az idő rövidsége nem engedte, hogy Dr. Pallman Péter gyulai lelkész teljes egészében felolvashassa a magyar alföldi egyházak pásztorációjáról írott értekezését. Utalt a lelkipásztornak a gyülekezethez való viszonyára, az egyháztagnak jellemének, a magyar faj tulajdonságainak megismerésére, a szekták tanulmányozására. Majd a felmutatott fogyatkozások megszüntetése végett több beválható és a gyakorlatban bevált eszköz között ajánlotta a vallásos estélyek tartását, a lelki élet mélyítését, a gyermekek vallás- és énekoktatását és a magyar tanya fontosságát. Az előadás után Gönczy Béla, a Téli Újság szerkesztője beszámolt az elterjedett néplapról, indítványozván, hogy a tiszta jövedelemből 5000 K-t tüzzenek ki pályadíjjal olyan munkára, mely a tanya pásztorációját szolgálja. A jelentést tudomásul vették s az indítványt elfogadták. A lelkészegyesület elnökeül Böszörményi Jenő szentesi lelkipásztort választották meg, aki az értekezletet megelőző s a templomban tartott istentiszteleten a lelkek mélyéig ható beszédet tartott Ésa. 5513. alapján.

A heves-nagykunsági egyházmegye

f. hó 19. és 20-ik napjain tartotta rendes tavaszi közgyűlését Törökszentmiklóson Török Imre esperes és Dr. Némethy Károly v. b. t. t., e. m. gondnok társelnökelete alatt. A közgyűlés helyéül először Tiszafüred volt tervbe véve, melynek egyháza szíves szeretettel ajánlkozott a közgyűlésnek s a közgyűlés tagjainak szállást adni. Azonban a nehézkes közlekedési viszonyok miatt az elnökség előrelátásból a törökszentmiklósi egyház későbbben érkezett szíves ajánlatának elfogadása mellett döntött. Ez előretekintés — mint a közgyűlés lefolyása megbizonyította — indokolt is volt. Ugyanis az érdeklődés a kívül állók részéről is szokatlannul nagy volt. A politikai vármegye is megjelent Almássy László főispán és Alexander Imre alispán személyében. Az impozáns érdeklődés indító oka abból fakadt, hogy az egyházmegye minden oldalról szeretettel és tisztelettel övezett, jánosi szelidségű esperese ez évben érte meg lelkészi szolgálatának 30. évfordulóját, mely alkalmat a közszeretet és tisztelő ragaszkodás meleg ünnepelésre kívánt kiaknázni.

Az első napot a lelkészegyesület közgyűlése és a bírósági ülések foglalták le. A gyűléseket pedig istentisztelet előzte meg. A szinültig megtelt templomban Csomasz Dezső mezőtúri lelkész, az egyházmegyei lelkészegyesület elnöke fungált s mesterien megépített hatalmas beszédben nagy ékesszólással, megragadóan mutatott rá a vallástalanság, az Istentől elfordulás ijesztő módon való elterjedésére s e siralmas állapot megszüntetését szolgáló teendőkre. Az istentisztelet után tartott lelkészegyesületi közgyűlés Kacsó János tiszaburai lelkész előadásában s a lelkészi körök elő-

terjesztései alapján, behatóan foglalkozott a püspök úr által írásban kitűzött ama kérdéssel: van-e szükség a hivatalos egyháztól különálló belmissziói munkásságra. Az általánosan kialakult felfogás — mint felelet a feltett kérdésre — oda konkludált, hogy belmissziói munkásságra feltétlenül szükség van, ez azonban a hivatalos egyháztól különálló nem lehet, mert az egyházért, az egyházban folytatódik. A többi kérdéssel, — az istentiszteletbe beviendők-e művészi elemek? kívánatos-e az egyházi adózás központosítása? — a lelkészegyesület nemmel felelt. Elénkebb eszmecserét az egyházmegyei gyámintézet eszméje kellett, melynek eredménye: a lelkészek önmegadóztatása az egyházmegye lelkészözvegyeinek és nyugdíjas lelkészeinek a kor kívánalmái szerint való segélésére és támogatására. A délutánt bírósági ülés töltötte ki.

Az egyházmegyei közgyűlés 20-án, d. e. 8 órakor a templomban tartott köznapi istentisztelettel kezdődött. A közgyűlést az esperes magas szárnyalású, egyházat, nemzetét, hazáját rajongó lelkesedéssel szeretett lelkéből fakadt imádsága nyitotta meg. Dr. Némethy Károly egyházmegyei gondnok mélyen szántó, megszívlelendő s követésre méltó gondolatokban gazdag megnyitó beszédében megemlékezve IV. Károly király elhunytáról, a nemzetmentés munkájából elsősorban az egyházra, lelkészekre, tanárookra, tanítóokra váró feladatokat mutatja fel, amelyek: az egyke elleni küzdelem, a tuberkulózis és gyermekhalandóság leküzdésére irányuló törekvés.

Az általános tetszéssel fogadott elnöki megnyitó elhangzása után Maklár Károly kunhegyesi lelkész, egyházmegyei főjegyző emelkedik szólásra s a szeretet, tisztelet tüzetől átizzott, lendületes, mesterszónokra valló beszédben köszönti az egyházmegye nevében Török Imre esperest abból az alkalomból, hogy lelkészi szolgálatának 30. évét betöltötte. Az igazi magyar református lelkipásztor képét rajzolja, melynek megtestesülése az esperes. Székely Péter tanácsbíró a világi rendek szerető köszöntését tolmácsolja. Almássy László főispán Kormányzó úr öföméltóságának megbízásából köszönti a jubilánst s átnyújtja öföméltósága meleg köszöntést tartalmazó levelét. A maga nevében is tisztelettel mond üdvözetet. A jubiláns meghatottan mond köszönetet s költői magasságú szép szavakkal tesz vallást 30 éven keresztül vallott s követett lelkipásztori vezéreszméjéről, mely nem más, mint Isten szolgálatára szeretetben szeretet által. „Istené a dicsőség, emberé csak az orca pirulás“ — kezdi s fejezi be esperes Isten előtt meghódoló, lelkéből fakadt köszönő szavait...

E hivalkodás nélkül való, egyszerű, de meleg bensőséges ünnep után kezdetét vette a gazdag tárgysorozat letárgyalása az előadók precízen, nagy körültekintéssel kidolgozott előadásában. Közben a közgyűlés a templomból a község háza tanácstermébe vonult át. A tárgysorozat kiemelkedőbb pontjai: az esperes jelentése, tanügyi bizottság

jelentései, szabályrendeletek alkotása (beruházások megváltásáról, iskolalátogatásról).

Közgyűlés végén esperes bejelenti a tisztikar lemondását a 10 éves mandátumok lejárása következtében, majd köszönetet mondva Törökszentmiklós községnek s a törökszentmiklói egyháznak a szíves vendéglátásért, Isten iránti hálaadással a gyűlést berekeszti.

Közgyűlés után az I. földművelő körben gazdag közebed következett mintegy 250 résztvevővel, melyen megjelentek a vármegye, a járás, a politikai község s a testvér r. kath. egyház vezetői is. A pohárköszöntők sorát egyházmegyei gondnok nyitotta meg, Magyarország kormányzójára emelvén poharát...

A két napon át tartott tanácskozások az egyházépítésben komolyan tevékenykedni akarásnak voltak ékes bizonyítói. Legyen — Istennek gazdag kegyelméből — ez akarásnak áldott sikere, legyen e magvetésnek áldott aratása.

Beszámolónk befejezése pedig hadd legyen e helyről is hálás köszönet a vendéglátók szíves szeretetéért, mellyel anyaszentegyházunk ügyei iránt való érdeklődésüknek, szeretetüknek szolgáltatták bizonyágát. **hs.**

Generális visitatio a debreczeni református egyházban.

Jelentés a pénztári ügyek megvizsgálásáról.

(Folytatás.)

II. Számlakönyvek.

Meg kell nyomatékosan említenem, hogy az egyszerű könyvviteli rendszernek — mely ma már az egyház pénztárában is alkalmazást nyert — a dolog természeténél fogva nincs, nem is lehet főkönyve. Ilyet csak a kettős könyvviteli rendszer ismer és alkalmaz. Annál fogva az egyházi pénztárnál használatba vett úgynevezett főkönyvekről valódi helyes nevén számlakönyv elnevezéssel fogok emlékezni.

Olyan nyilvántartó számlakönyv, mely a költségvetési címleteknek megfelelően volna beosztva és megnyitva, volna ugyan az egyházi pénztár kezelésében, de annak berendezése célszerűtlen, fogyatékos. Nevezetesen a kölcsöntartozások számlakönyvében évi zárlat nincs s így a zárlat eredménye hivatkozási számmal nem található meg a számadásban, ha ugyan egyáltalán az a számadásos munkálat, melyet itt kimutatásnak neveznek, számadásnak volna nevezhető. Kapcsolat tehát az adósok számlakönyve és a „kimutatás“ közt nincs.

Célszerűtlen és szokatlan eljárás, hogy a kölcsöntartozások számlakönyveinek lapszáma megkezdődik az első kötetben s a lapszámok a 2-ik és a többi kötetekben, ahelyett, hogy kötetenként elől kezdődnek, folytatólagosan tovább vezetetik mind a hat kötetben és mivel nem is egyforma számú ívpapírból van egybekötve az egyes számlakönyv, lehet képzelni, hogy milyen nehézkes dolog a naplóról a számlakönyvre való átvezetéskor a kétezeren is jóval felül járó lapszámot kikeresni s a keresett adós nevét megtalálni. A számlakönyvek

célszerű lapszámozásának módja abban áll, hogy a kötetek római számjeggyel kötetszámot nyernek s a lapszámok mindenik kötetben elől kezdődnek.

A kölcsöntőkék számlakönyvén kívül nyitott számlakönyvek, amelyek itt segédkönyveknek nevezetnek, zavarosak, a számadással kapcsolatban nincsenek, évi zárlatot nem nyernek.

A bérletek számlakönyvét minden évben újonnan nyitják meg, bevezetve egy páros lapra több bérlő nevét is. Így aztán, ha az előző évi bérleti tételek megtekintésére van szükség, nehéz azt megtalálni s a több évre terjedő visszatekintés mennyi kötet átkutatása után lesz foganatosítható. Ez az áttekinthetőséget nehezíti. A bérletek számlakönyve a megfelelő rovatokkal épen olyan számlakönyv, mint bármelyik más és így abban minden egyes kötelezett fél neve befogadására bérleti ténként külön-külön lapot szükséges nyitni s használatban tartani, ami csak egyszer történik meg, a bérleti szerződés megkötésekor s foly, míg a bérlet tart egy lapon, csak a lap megtelével történik új lapnyitás, átvezetéssel. Az évi zárlat itt is hiányzik, a bérlemény tárgya nincs meghatározva s a bérleti feltételekből a szem előtt tartandó adatok nincsenek bevezetve.

Zavaros és nehézkes kezelésű az előlegek számlakönyve. Nevezetesen a pénztár kétféle előleget kezel, ú. m. kamatozót és kamatmentest. — Mindakettőt ugyanazon beosztású rovatos könyvben igyekszik számontartani. Az eljárás hibás, mert a kamatozó előleg a kölcsönkövetelések számlakönyvében találja meg a maga helyét.

Az 1921. évi naplóban található olyan tétel is, mely az 1920. évi számlakönyvelésben helyzetet el. Íme, ha a számlakönyvek nem csatlakoznak a naplóhoz s nem készül ezekre fektetett részletes számadás és így a számlakönyv záró tétele megfelelő számadásban nem találja meg a maga helyét: ez az eljárás ilyen anomáliára vezet s ezt a téves formák közt mozgó számadásból, mint differenciát, észre sem lehet venni.

Többször megesik, hogy ugyanazon naplótétel a számlakönyvben több tételre oszlik. (192—5318. tétel is ilyen.) Nehézkes eljárás, mely a könnyű és tiszta áttekinthetőséget akadályozza.

Kifogás alá esik az a gyakorlat, mellynél fogva a templomi perselypénzek felszámlálása, számbavétele ellenőrzés nélkül történik.

Tisztázásra, illetőleg korrekcióra vár a perselypénz egyik ágazatának kezelése. Nevezetesen a templomi szószékekből évenként világosan kifejezett célra, a kollégiumi tápintézet javára adományt kér a templomi szónok. Ez évenként 4 templomban 23-szor történik így. Az egyházi pénztár kezelés aztán a tápintézet segélyezésére történt adakozó felhívás gyümölcsét nem a kétségen kívül kifejezett célra fordítja. Fedezte ugyanis 1919-ig belőle a remanenciális költségeket; a nyári és egyéb szünetidőre templomi és temetési szolgálatra bentmaradt tanuló ifjak ellátása s napidíja címén az ilyen alkalommal gyűlt perselypénzből befizetett a kollégiumi pénztárba évenként 2000.— koronát. Amióta azonban a remanenciális szolgálat megszűnt, azóta a még mindig tápintézeti adomány címen kért és befolyt perselypénz benmarad az egyház pénztárában.

Feltétlenül rendezésre vár a kérdés, t. i. vagy be kell szüntetni az adakozásra felhívás címét,

vagy pedig — ami méltányosabb — az anyagi romlásba jutott kollégiumi tápintézet segélyezésére átengedni a templombajáró hivek kegyes adományát.

Feltűnő fogyatkozások a pénztári kezelés menetében még a következők:

1. A számadásos munkálattal kapcsolatban tulajdonképpen számadás nem is készítettik, egy összevont kimutatás számadásnak nem fogadható el.

2. Ugyanezen a ponton hiányzik a jövedelm-költség kimutatás kiállítása. Van ugyan valami kimutatásszerű dolgozat, mely levezetés nélkül megkísérli a jövedelem feltüntetését, de ezt igazolni, következetesen végrehajtott levelezés rendjén ezzel az eljárással nem lehet.

3. A számadásos munkálat legfontosabb alkotó része, a pénztári vagyonkimutatás, teljesen hiányzik. Így aztán a hátralék-követelések növekedése, vagy apadása, a különböző vagyonnemek mennyiségének számszerű megállapítása, a vagyon állagának gyarapodása vagy fogyása felderítve nincsen.

4. A pénztári tisztviselők nyilatkozata szerint az egyházi törvények III. cikke 4. §-ában rendelt vagyonleltára az egyháznak nincs.

5. A számadás sehol sem foglalja az eredményének a költségvetéssel való szembeállításával.

Ugyancsak a pénztári tisztviselők nyilatkozata szerint a pénztári naplót s a számadás testéhez tartozó összes munkálatokat valamennyi tételében senki sem vizsgálja meg, mert az állandó számadásvizsgáló-bizottság próbaképpen csak szórványosan vizsgál meg, igaz, hogy sok, de mégis nem az összes tételt. Ennek különben az a visszas helyzet az előidézője, hogy az egyház számvevője a pénztárban könyvelési teendőket végez, amiből természetesen következik, hogy azt a számadást, könyvelést, melynek vezetésében ő maga is kiveszi a maga részét, nem vizsgálhatja meg, mert inkompatibilitást követne el. Ez az utóbbi megállapítás magában véve igaz, de ki kell küszöbölni az inkompatibilitást azzal, hogy a számvevő ne végezzen a pénztárban könyvelési munkát.

Szabálytalan, de szokatlan az a munkabeosztás, hogy a pénztári naplót a pénztárnok vezeti. Ez a könyvvezető-ellenőr feladata. A pénztárnok nem naplót, hanem napi jegyzéket köteles vezetni.

A pénztári hivatal személyzete közt tehát új munkabeosztásra van szükség. Amint jeleztem, a pénztárnok a pénzkezelésen kívül vezessen napi jegyzéket, mely naponként lezárás alá vétessék, a naplózárlatával hasonlított össze, a pénzkészlet felszámolása s megállapítása után csak a két adat és a készlet egyezősége ad megnyugvást a napi kezelés kifogástalansága tekintetében.

A számadás elkészítésére és benyújtására március 31-ike van a szabályzatban kitűzve. Ezzel szemben a munkálat beadása hónapokon át késik. Emiatt a kanonika visitatio rendes körútja idejéről a számadás felülvizsgálata elmarad és csak későbbi terminusban lesz foganatosítva.

A véletlen pénztárvizsgáló két, illetőleg három faktor végezné: a számvevő havonként, a gazdasági bizottság évnegyedenként, az állandó számadásvizsgáló-bizottság félévenként. Azonban a vizsgálat megtartásának bejegyzése a naplóban sehol sem található meg. A pénztári tisztviselők nyilatkozata szerint a számvevő amiatt, mert a pénztár-

ban könyvet vezet, vizsgálatot nem tart, a többi vizsgálatot nem szokás a naplóba bevezetni. Ez az eljárás ebben az alakjában a kellő óvatosság követelményének nem felel meg. A számvevőnek a pénztári könyvvezetési munka alól való felmentésére eggyel több ok van ezzel is.

(Folytatjuk.)

Irodalmi szemle

Könyvismertetés.

Korálkönyv a magyarországi egyetemes református egyház megújított énekeskönyvéhez. 164 egyházi ének templomi használatra. Énekevezérek, református tanítóképzőintézetek számára orgonáira vagy vegyes énekkarra kidolgozta *Varga József* tanítóképzőintézeti zenetanár, orgonista és egyházi karnagy a nagykovácsi református egyházban.

Azok, akik a „figulus figulum odit“ közmondást ismerik, s azt az élet egyes jelenségei által igazoltnak tartják; akik emlékeznek még arra, hogy ezelőtt 35 évvel, mikor korálkönyvemet kiadtam, az első korálkönyv (karénekes) készítője és szervezett tábora milyen ádáz dühvel rontott reám, s miként szerettek volna művemmel együtt a föld alá sülyeszteni: azok alighanem arra számítanak, hogy most a második korálkönyv készítője fog a harmadik korálkönyvvel kegyetlenül elbánni s azt minden irgalom nélkül a sárba tiporni. Csálódni. Mert ha az új korálkönyv jó, céljának megfelelő és használatra alkalmas, akkor igazságtalan lenne bárki részéről, ha azt, mint használatra kevésbé, vagy éppen nem alkalmas művet mutatná be a nagy közönségnek. Ha pedig zeneileg hibás, céljának meg nem felelő a harmadik korálkönyv, a legnagyobb izléstelenség lenne tőlem, ha azt éppen én, a második korálkönyv készítője, adnám tudtára egyházunk közönségének, s a kartársaknak. Engem 44 éves kántori szolgálatom alatt állandóan az a vágy hevitett, vajha tehetséggel és munkálkodással, ha kis mértékben is, hasznára lehetnék szeretett egyházamnak. Ez a vágy ösztönöz most is, amikor kartársaimat az új korálkönyv igazi értéke felől tájékoztatni kívánom. Rosszindulat, vagy kedvezés nélkül igazságos és teljesen tárgyilagos leszek.

Azon kezdem, amivel végezni is lehetne, hogy tudniillik *Varga József* korálkönyve egy nagy gondal, lelkiismeretességgel, izléssel s megfelelő zenei készütséggel alkotott, csak egyben-másban kifogásolható, használatra alkalmas s céljának megfelelő mű, melynek külső értékét növeli, hogy igen alkalmas időben, az új énekeskönyv kibocsátása után kevés idő elteltével jelent meg.

Az összehangosítás szabatos, hibátlan. A hangzatok egybekapcsolása és továbbfűzése gyakorlott kézre vall. Háromozása azt mutatja, hogy az átíró az új, sőt a legújabb iskolának a hive. Mondhatni: *modern*. Túlságos előszeretettel s nagy

számban használja a disszonáns hangzatokat, még pedig nemcsak a disszonáns harmasokat, az uralgó heted hangzatot, a mellék négyes hangzatokat, a szűkített hetedet, hanem a nagy kilenced; sőt fordított állásban a bővített hatod hangzatot is. Néha három disszonáns hangzat is jön elő ugyanazon sorban egymásután (XXXVI. 3., XL. 10., CIII. 4., 136. 1.). Disszonanciákat mesterségesen is hoz létre szólamesúsztatás és késleltetés által (XXIV. 4., XXXII. 7., XXXV. 7., XXXVI. 8., LXXV. 3., CXXII. 9., CVI. 3., CXIX. 2., CXLIII. 4.). A nagyon sűrűn s lépten-nyomon előforduló disszonáns hangzatok által a kidolgozás világias szint ölt magára. Fel-tűnően sok dallamsor (42) kezdődik disszonáns hangzattal, ami nincs megengedve. 31 esetben uralgó heted, 7 esetben szűkített heted, 4 esetben nagy kilenced hangzat. Sz. Nagy Károlynál disszonáns sorkezdet csak kétszer fordul elő (LXVI. 6. és 146. 6.).

A *szólamvezetés* is hibátlan dallam folyamán. A középszólamok mozgása rendesen lépcsőzetes, csak ritkán látunk a szükséghez képest kromatikus haladást, vagy szűkített lépést. Távolugrást nem használ, a bővített lépéseket gondosan elkerüli, miáltal a szólamok könnyen énekelhetőségét éri el. Nem menthető hiba azonban, hogy a sorzáró és sorkezdő hangzatok között többször (21 esetben) fordul elő *keresztállás*. A keresztállás énekkari előadásban énekelhetetlen, orgonakíséretnél pedig visszatetsző. Tiltva is van.

Tiltott ötöd menet is fordul elő egyszer, úgrásban elkövetve, még pedig a XVI. zsoltár 3-ik sorának 3. és 4. hangzata között (basszus és soprán; f-c, utána basszus és soprán c-g).

Egy ízben a sort hatod hangzattal zárja (XLVI. zsoltár 5. v.). Nincs megengedve. Szintén egy ízben az éneket hatod hangzattal kezdi (XLVII. 1.). Ez sincs megengedve.

Négy sornál *esalzáradékot* használ (II. 7., XXI. 4., 197. 3., 214. 3., 260. 5.).

Jó, ha a basszus-szólam állandóan mozgásban van, ezt átíró meg is tartja. Néha mégis megesik, hogy a basszus hangot négy, öt, sőt hat hangzaton keresztül is mozdulatlanul hagyja (100. 1., 101. 5., 311. 3., 318. 1.).

A basszus- és tenor-szólamok között sokszor nyolc hangot is meghaladó nagy távolság van. Ez a nagy távolság több esetben 5—6 egymásután következő hangzaton keresztül is tart (LXXXIV. 8., XCIX. 3., 50. 7., 98. 3., 108. 1., 335. 4. stb.). Átíró nagyon jól tudja, hogy az orgonajátszásnál ilyenkor a két alsó szólam a balkéz által kifoghatatlan, s a tenorhangot a jobbkéznek kell átvenni s kifogni; azt is tudja, hogy a basszus hangok egyrésze az általa hangjegyzett mélységben énekelhetetlen, a basszus hangok másrészét pedig karéneklésnél a magas tenor hangok elnyomják. Eljárását azzal igazolja, hogy nála „elsőrenden a négyszólamú orgonátétel követelményei voltak irányadók”, s azt adja útmutatásul, hogy karéneklésnél „a mélyen vezetett basszus szólamot oktávval magasabban kell

venni”. Szerintem jobb lett volna, ha a nagyon mélyen járó basszus hangok már általa egy oktávval magasabban, tehát énekelhető magasságban hangjegyzettek volna, s azt adta volna útmutatásul, hogy a bizonyos magasságon felül járó basszus hangokat egy oktávval mélyebben az orgona pedálján kell játszani. Tagadhatatlan, hogy nem könnyű ugyanazon kidolgozásban úgy az orgonátétel, mint a karéneklés követelményeinek megfelelni, de nem lehetetlen. Csak arra kell vigyázni, hogy a basszus szólamot egy bizonyos alsó határon túl (F.) ne vezessük, a basszus és tenor között 8 hangnál nagyobb távolságot ritkán és csak kevés időre használjunk, a szólamokat nagyon szétszórt állásban ne tartsuk, inkább tömör összhangosítást alkalmazzunk.

Dallamhiba van a 313. temetési ének utolsó sorának hatodik hangjánál, ahol *asz* helyett *b*-nek kell lenni megfelelő összhangosítással (G B Esz B.).

Dallamsor ismétlésnél nem ismétli a már használt hangzatokat, hanem új összhangosítást alkalmaz. Ezt újabban más átírók is szokásba vették. Nem helyeslem. A dallam-ismétlés ugyanis a legtöbb esetben „mesterfogás” a dallam-szerzők részéről, s leginkább azon sor előtt használják, amelyben a dallam erejét csúcspontra akarják emelni. Figyeljük csak meg a XXXVI. zsoltárnak 7. és 8. sorát, a XXXIII. zsoltárnak 7., 8. sorát, a LXXXIV. zsoltárnak 6. sorát, a CXXXVIII. zsoltárnak 5., a CL. zsoltár 3. és 8., s *Jövel Szentlélek Úr Isten* pünkössti énekünk 5. és 6. sorát. Milyen hatalmas erővel zendül fel ezen sorokban a dallam! S mit látunk? Azt, hogy ezen sorok előtt dallamismétlés van. Kétségtelen tehát, hogy a dallamismétlés a következő sor dallamának erejét növeli, s a dallam-szerzők a dallamismétlést ezen célból használják. Semmiképpen sem szabad tehát a dallamismétlést eltakarni, vagy elhomályosítani. Már pedig az ismételt sor összhangosításának megváltoztatása a dallamismétlést eltakarja vagy elhomályosítja. Helyesebb tehát, ha az ismétlő soroknál újabb összhangosítást nem alkalmazunk, hanem az első harmonizálást megtartjuk.

Közjátékokat nem alkalmaz, azokat „sok visszaélésre alkalmas adó fölösleges zenei elemnek” tartja, s elítéli. Én más véleményben vagyok, de nézetemet a sorközjátékokra vonatkozólag ez alkalommal kifejtteni nem akarom. Talán kiadni szándékolt új korálkönyvem előszavában fogok majd a közjátékok ügyével röviden vagy behatóbban foglalkozni. Most csak két megjegyzésre szorítkozom. Az egyik az, hogy jó, egyházas, nem cikornyás, rövid, nem terjengő, jól betanult, simán, szabatosan, s szigorú ütembeosztással előadott sorközjáték ellen kifogást tenni nem lehet. Másik megjegyzésem az, hogy midőn átíró strófa közjátékot használ, s ugyanakkor művének előszavában a sorköz játékot elítéli, ezáltal önmagával jön ellenkezésbe, mert a sorköz játéknak ugyanazon célja és rendeltetése van, mint a strófa közjátéknak. Átíró a strófa közjáték célját abban állapítja meg, hogy „rövid szünet mellett zeneileg átvezessen

a következő versszak kezdetére. Ez a közjátékokra átfordítva így hangzik: „A sorköz játék célja az, hogy rövid szünet mellett zeneileg átvezessen a következő sor kezdetére.“

Végül. Nem titkolom, hogy új énekeskönyvünk dallamait orgonára és énekkari előadásra alkalmas kidolgozásban már több, mint két évvel ezelőtt elkészítettem, de azt az általánosan nehéz megélhetési viszonyok miatt ki nem adhattam. Reményem azonban, hogy több vagy kevesebb idő múlva nehéz helyzetünkben könnyebbülés fog beállni, s ezzel együtt kartársaim és a tanító urak — kiknek támogatására elsősorban számíthatok — kedvezőbb életviszonyok közé jutnak, s korálkönyvemet kiadhatom. Ha ez bekövetkezik, kérem Varga József urat, hogy művem nagy szigorúsággal és — mint én az ő művét — teljes tárgyilagossággal bírálja meg.

Szügyi József.

Halottaink

Szigeti Elek biharkeresztesi lelkipásztor, a bihari egyházmegye tanácsbírája folyó hó 22-én, életének 72. évében az Urban csendesen elhunyt. A daliás termetéről és bölcsességéről széles körben ismert öreg pásztor évtizedek hosszú során át volt hű őrizője és vezetője a biharkeresztesi gyülekezetnek, amely őszinte fájdalommal és igaz részvétellel kísérte utolsó útjára kedves lelkipásztorát. Az elhunytat gyermekei, vejei és unokái gyászolják, akiknek bánatában őszinte szívvel osztozunk.

Kérészy Barna tiszánánai lelkipásztor, egyházkerületi tanácsbíró 76 éves korában elhunyt. A tiszáninneri egyházkerületnek és a sárospataki testvérkollégiumnak kiváló képviselője, teljes bizalmat élvező vezérferfia és minden tekintetben példaképül szolgáló alakja volt. Elhunyt nagy veszteség nemcsak népes családjára, szeretett gyülekezetére és egyházkerületére, hanem egyetemes református egyházunkra is.

Legyen áldott emlékezetük!

Különfélék

Dr. Baltazár Dezső püspökünknek Amerikába utazása alkalmából a Debreczeni Kálvinisták Templomegyesülete folyó hó 30-án, vasárnap délután öt órakor búcsú-ünnepélyt rendez a kollégium dísztermében.

Szegedi Kis István, a nagy magyar reformátor halálának 350. évfordulója alkalmából a debreczeni Hittanszaki Önképző Társulat május hó 2-án délután 5 órakor emlékünnepet tart.

Dr. Ecsedi István tanítóképző intézeti tanár a múlt héten tartotta székfoglaló értekezését a Magyar Néprajzi Társaságban a Közép-Tisza-menti halászatról. A tudományos előadásról a szakkörök és napi lapok a legnagyobb elismeréssel szólnak. A kiváló ethnografust ez alkalomból szeretettel köszöntjük.

Előfizetési felhívás. Néhai *Dr. Dicsöfi József* debreczeni lelkésznek hátrahagyott egyházi beszédeiből egy 10 nyomtatott ivre terjedő (előreláthatólag kb. 15 beszédet magában foglaló) sorozatot szándékozom megjelentetni, ha kellő számú előfizető jelentkezik. A nagy hittudós egyházi beszédeiből életében csak egy kötet jelent meg, a „Templomi Gondolatok“. A keresztyén igehirdetés e nagybecsű termékeinek fokozatos megjelentetése, tekintettel különösen azok *építő* hatására, mely e beszédeket első sorban a *hívők* számára ajánlja olvasmányul és bibliatanulmányul, talán közóhajjal fog találkozni. A mai viszonyok között azonban kiadásra gondolni csak úgy lehet, ha előbb megfelelő számú előfizető biztosítva van. Ez esetben a kötet ára körülbelül 120 K lesz. A kötet megjelenése öszre várható s akkor lenne fizetendő is. Kötelező előfizetési jelentkezéseket f. évi június 1-ig a következő címre kérek: *Szele Miklós református felső leányisk. tanár, Debreczen, Piacutca 37.*

A Keresztyén Ifjúsági Egyesületi Vezetők konferenciája. A Keresztyén Ifjúsági Egyesületek Szövetsége megállapította a május hó 9—12-ig Péczelen tartandó vezetői konferenciájának programját. Az előadások gyakorlatiak lesznek s a munka módszerével foglalkoznak. Érdekes újítása lesz a konferenciának, hogy bemutatásra kerül egy minta összejövétel a falusi Keresztyén Ifjúsági Egyesületek számára, egy bibliai eszmecsere és egy cserkész tábortűz. *Dr. Fries Károly* és *Siordet James* a Keresztyén Ifjúsági Egyesületek Világszövetségének főtítkárai bejelentették a konferenciára való megérkezésüket. A konferencián résztvenni szándékozó vezetők, lelkészek és tanítók ingyen elszállásolásban részesülnek s az ellátásért egy-egy napra semmi esetre sem fizetnek többet 100 koronánál. Jelentkezéseket még mindig elfogad Megyeresy Béla országos titkár Bp. Fhg. Sándor-utca 28. A vezetőség kéri a résztvevőket, hogy lehetőleg május hó 9-én reggel $\frac{3}{4}$ 9-kor érkezzenek Péczelre a Keleti p. u.-ról pontban 8 órakor induló vonattal. Akik 8-án este érkezhetnek, azok ezt a körülményt jó előre közöljék az országos titkárral.

Harmincéves találkozó. Megbízatásomhoz képest tudatom, hogy harminéves találkozómat f. évi augusztus 24-én, csütörtökön tartjuk meg Debreczenben, nemcsak azokkal, kikkel együtt végeztünk, hanem mindazokkal, kikkel bármelyik osztályban is együtt jártunk a debreczeni tanítóképzőben. A programot ahhoz képest fogom összeállítani, hogy hányan jelentkezünk, még pedig feleségeinkkel. Érdekelt barátaimat kérem, tudassák velem mielőbb, hogy e találkozón részt óhajtanak-e venni s esetleg mik a kívánságaik, vagy megjegyzéseik. Törökszentmiklós, 1922 április 20. Zeke Dániel, református tanító.

A debreczeni egyetem ifjúsága sakkversenyt rendezett az elmúlt hetek folyamán, melyből Kozma Pál 4. th. került ki, mint bajnok. Gratuállunk.

Csokonai emléket szeretettel elevenítette fel a nagyváradi Szigligeti Társaság legutóbbi ünnepségén.

Hivatalos Értesítés

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.
1174—1922. szám.

Valamennyi tanintézet igazgatóságának.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak folyó évi ápril hó 8-án 33,878. szám alatt kelt leiratát a cserkészlet nyári táborozásának helyeire vonatkozólag alább közlöm.

Tisztelettel

Debreczen, 1922. évi ápril hó 22.

Kiss Ferenc,
püspök-helyettes.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől.
33,878—1922. V. ü. o. szám.

Tankerületi kir. Főigazgatóság.

Múlt évi 197,496. V. sz. körrendeletében (megjelent a Hivatalos Közlöny XXX. évf. 3. sz.) elrendeltem a Magyar Cserkészszövetségben szervezett cserkészmozgalom támogatását és a cserkészlet szellemében rejlő öntevékenységnek a nevelői munkába való minél teljesebb bevonását. — A cserkészmunkának kétségkívül legfontosabb mozzanata a nyári táborozás, mely alapos előkészítést és a helyek megválasztásában nagyarányú szervező

munkát igényel. Ebben a munkában a Magyar Cserkészszövetségnek segítségére kívánok lenni, különösen abban a tekintetben, hogy a legrövidebb időn belül a cserkészlet táborozására alkalmas helyek országos katasztere rendelkezésre álljon.

Felhívom ezért a kir. Főigazgatóságot, intézkedjék, hogy a tankerület területén a táborozásra alkalmas helyek összeírassanak s az összegyűjtött kimutatások hozzám legkésőbb folyó évi május hó 15-ig felterjesztessenek. Ezt a munkát nem hivatalos, hanem az ifjúság érdekében történő hazafias kötelességteljesítésnek tekintem, amely utóbbira való hivatkozás a magyar tanárságnál kétségkívül ezúttal sem fog célt téveszteni.

A kimutatás tartalmazza a táborozó hely megjelölését, a legközelebbi községtől és vasútállomástól való távolságát, a tulajdonos nevét és címét, továbbá azt, hogy a tulajdonos hajlandó-e a helyet táborozásra átengedni. Táborozásra csak olyan hely alkalmas, amely szélétől védett, ivóvízzel el van látva s ahol tüzelőanyag beszerezhető. Megemlítendő még, hogy van-e a hely közelében fürdésre alkalmas víz, esetleg történeti, vagy műemlék. Az így beszerzett adatokat a Magyar Cserkészszövetség rendelkezésére kívánom bocsátani, hogy a múlt évi cserkészlet táborozás biztató eredményei növelhetők és áldásos hatásai a magyar ifjúság nagyobb rétegére kiterjeszthetők legyenek.

Budapest, 1922. évi április hó 8-án. **Vass.**

KONFIRMÁCIÓI AJÁNDÉK!

Most jelent meg **dr. Erdős Károly**

AZ ÉN VALLÁSOM

Minden 10-re 1 ingyen példányt adunk. Legalkalmasabb ajándék minden református egyháztag részére bármely alkalomból. **Ára bőrutánzatú papirkötésben, arany nyomással 20 K**
Egészvászonn kötésben, arany nyomással 25 K

Kiadja a „**MÉLIUSZ**” KÖNYVKERESKEDÉS DEBRECZEN.

Konfirmációi előkészületre nélkülözhetetlen

A DEBRECZENI KONFIRMÁCIÓI KIS KÁTÉ.

Írta: Nagy István, debreczeni református vallásitanító-lelkész. A mű gyakorlati értékét bizonyítja az, hogy az első kiadás rövid néhány hónap alatt elfogyott. Az ország minden részében nagy sikerrel használják. Terjedelme 16 nyomtatott oldal. — **Ára példányonként 5 korona, 10 százalékos árengedménnyel, vagy minden 10 példányra egy ingyen példánnyal.** Különösen ajánljuk már a múlt évben nagy feltűnést keltett szép, csinos és ízléses, kényomású, bibliai mondásokkal ellátott

Konfirmációi emléklapot,

melynek ára darabonként K 1·80 és 100 drb rendelésnél K 160.—.

Konfirmáltak anyakönyvi íve. Egy ívre 64 név megy. Ára ívenként 5— korona.

Megrendelhetők a kiadónál:

„MÉLIUSZ”

Debreczen sz. kir. város és a Tiszántúli Református Egyházker. könyvkereskedésében
Debreczen, Ferenc József-utca (Piac-utca) 26. szám.